

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Охарактеризовано фінансовий моніторинг у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. З'ясовано, що українську систему фінансового моніторингу, на відміну від зарубіжних аналогів, наділено значно більшими повноваженнями – не лише отримувати інформацію, а й самій проводити фінансові розслідування. Зазначено, що підходи до окреслення системи моніторингу і його фінансової компоненти зосереджено переважно на інформаційній та контрольній функціях моніторингу і його майже не розглядають у ролі активного інструменту управління. Визначено, що в сучасних умовах функціонування у фінансовому моніторингу доцільно вбачати інструмент активного управління, який дозволяє забезпечувати більш високий рівень гнучкості і адаптивності фінансового планування, формує механізм швидкого реагування на внутрішні та зовнішні зміни, а також створює ефективні умови для забезпечення економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: «відмивання» грошей, фінансовий моніторинг, управління, загрози, система, економічна безпека.

Постановка проблеми. У сучасних умовах проблема економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності набуває першочергового значення, стає стрижнем державної політики, а також найважливішою характеристикою якості життя та стану економіки. З огляду на це виникає нагальна потреба створення системи моніторингу щодо забезпечення економічної безпеки підприємств.

Треба зазначити, що традиційні методи і моделі управління фінансовими ресурсами (класичні прийоми фінансового аналізу, контролю, методи директивного планування) не здатні оперативно й адекватно реагувати на коливання зовнішнього і внутрішнього середовища. Це пояснюється відсутністю відповідних систем збору, систематизації й обробки великих обсягів фінансової інформації.

Таким чином, одним із основних інструментів управління фінансами підприємства, який дозволяє швидко реагувати на динамічні зміни зовнішнього середовища, є фінансовий моніторинг. Саме дослідження фінансового моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки підприємства становлять нині значний науковий і практичний інтерес.

Стан дослідження. Дослідженню проблеми фінансового моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки підприємства присвячено чимало наукових праць. В Україні і за кордоном цією проблемою займалися С. Астистов, О. Барановський, І. Бланк, А. Борисов, В. Галіцин, М. Дем'яненко, М. Єрмошенко, Ю. Калюх, Р. Каплан, Л. Лігоненко, О. Мозенков, Н. Москаленко, Л. Новикова, Л. Савченко, В. Савчук, Г. Ситник та інші.

Метою статті є дослідження фінансового моніторингу в системі забезпечення економічної безпеки підприємства в сучасних умовах ведення бізнесу в Україні.

Виклад основних положень. Останніми роками в теорії і практиці управління фінансово-господарською діяльністю підприємств дедалі більшого вжитку набуває поняття «моніторинг». Необхідність появи на сучасних підприємствах цього феномена можна пояснити такими причинами:

- зростанням нестабільності зовнішнього середовища, яке вимагає швидкого реагування системи управління, підвищення рівня її адаптивності та гнучкості;
- необхідністю зміщення акцентів із контролю минулих подій на передбачення і розробку сценаріїв реагування підприємства на майбутні зміни;
- необхідністю відстеження інформації про фінансовий стан підприємства в режимі реального часу в умовах інформаційної перенасиченості.

Ще одним негативним чинником, який потребує фінансового моніторингу та впливає на забезпечення економічної безпеки підприємств, є легалізація («відмивання») «брудних» грошей. Щорічно у світі в легальний обіг вводиться від 150 до 500 млрд доларів США. За підрахунками МВФ, середні річні прибутки злочинних організацій становлять майже 500 млрд доларів США, що становить 2% всесвітнього валового продукту. Загальний витік капіталу з країн СНД, за підрахунками експертів, складає близько 11–12 млрд доларів США щорічно, частина з якого припадає на український грошовий потік [12, с. 2].

Процес «відмивання» «брудних» грошей в Україні стрімко розвивався на сприятливому ґрунті численних економічних проблем і недосконалого законодавства. На початку ринкових перетворень в Україні значні кошти були виведені з легальної економіки. В умовах недостатнього контролю за походженням грошових коштів тіньові капітали інвестувалися у створювані легальні комерційні структури і державні підприємства, що згодом приватизувалися. Внаслідок цього значна

кількість суб'єктів господарювання опинилася під контролем кримінальних структур [1].

Слід зазначити, що незаконні капітали в період «відмивання» дуже рухливі. Складними є методичні та практичні питання, пов'язані з тим, як визначити ступінь «брудності» грошей, сам момент «забруднення», відстежити їх рух, встановити факти спроб легалізації. Суттєво ускладнюють ситуацію законодавчі відмінності з правочинством інших країн, оскільки ці кошти мають транснаціональний характер [6].

Методика боротьби з незаконними доходами повинна мати цілісну систему і ґрунтуватися на правових аспектах: економічно-правовому; адміністративно-правовому; кримінально-правовому і охоплювати максимально можливі сфери діяльності. Розв'язання зазначених проблем має забезпечувати дієвий механізм фінансового моніторингу.

Система фінансового моніторингу в Україні охоплює фактично всіх надавачів фінансових послуг та передбачає тісну взаємодію різних міністерств і відомств. Кожна з цих установ відіграє специфічну, визначену законодавством, роль у єдиній системі. Координацію діяльності суб'єктів фінансового моніторингу та їх методологічне забезпечення покладено на спеціально уповноважений орган – Державну службу фінансового моніторингу. Згідно з законом, система фінансового моніторингу є дворівневою – первинний фінансовий і державний фінансовий моніторинг.

Українська система фінансового моніторингу, на відміну від зарубіжних аналогів, наділена значно більшими повноваженнями – вона не лише отримує інформацію, а й сама проводить фінансові розслідування. Тому її діяльність, будучи спрямованою на захист державних інтересів, має забезпечувати нормальну ділову атмосферу в економіці (не перешкоджаючи при цьому бізнесу функціонувати в законному режимі) та збереження конфіденційності фінансової інформації, значними обсягами якої вона володіє.

Щодо моніторингу як системи підтримки управлінських рішень, то він уперше був запроваджений на підприємствах США наприкінці XIX – на початку XX століть. Спершу він був сконцентрований переважно на фінансових питаннях (фінансовий моніторинг) і розглядався тільки як функціональний блок фінансового менеджменту. З часом сфера компетенції цієї системи поширилася на маркетинг, постачання, виробництво. У Європі фінансовий моніторинг активно почали запроваджувати в 70-х роках минулого століття. Сьогодні його служби функціонують практично у всіх великих і в більшості середніх підприємств.

У фінансовому словнику-довіднику редакцією М. Я. Дем'яненка моніторинг у межах окремої фірми визначається як чітко організована система спостереження за виконанням усіх завдань і доручень, передбачених бізнес-планом, що охоплює всі рівні – від робочих місць, дільниць, бригад до управління виробництвами і фірмою загалом. Він охоплює систему безперервного інформування керівництва про стан усіх сторін її діяльності відповідно до затвердженого переліку окремих і загальних показників: стану портфеля замовлень і його відповідності завданням та вимогам фірми, ходу підготовки виробництва і запровадження технологічних та інших новинок, виконання виробничої програми, дотримання кошторисів затрат на виробництво, виконання інвестиційної програми, фінансового стану фірми, дебіторської і кредиторської заборгованості тощо [5].

У Великому економічному словнику [3] визначено, що моніторинг – це система постійної оцінки всіх сторін діяльності підприємства, його підрозділів, керівників, співробітників з точки зору своєчасного та якісного виконання завдань стратегічного плану і виявлення відхилень фактичних результатів від передбачуваних.

Професор І. О. Бланк вважає, що система моніторингу є розробленим на підприємстві механізмом постійного спостереження за підконтрольними показниками фінансової діяльності, визначення розмірів відхилення фактичних результатів від передбачених та виявлення причин цих відхилень [2].

Вищезазначені підходи до окреслення системи моніторингу і його фінансової компоненти [4; 7; 10; 14] зосереджують увагу переважно на інформаційній та контрольній функціях моніторингу і майже не розглядають його в ролі активного інструменту управління. В сучасних умовах функціонування фінансовий моніторинг доцільно тлумачити як інструмент активного управління, котрий дозволяє забезпечувати більш високий рівень гнучкості й адаптивності фінансового планування, формує механізм швидкого реагування на внутрішні та зовнішні зміни, а також створює ефективні умови для забезпечення економічної безпеки підприємств.

Доцільно виокремити такі основні функції фінансового моніторингу на підприємстві:

- нагляд за ходом реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;
- вимірювання ступеня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених;
- ідентифікація дотримання «стратегічного вектора» фінансового розвитку;

- діагностика за розмірами відхилень серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства і суттєвого зниження темпів його фінансового розвитку;
- виявлення причин та центрів виникнення відхилень у фінансовому розвитку підприємства;
- перевірка відповідності методів управління фінансами сучасному стану фінансового середовища та ініціювання за необхідності зміни методів управління;
- коригування, якщо потрібно, окремих цілей і показників фінансового розвитку у зв'язку зі зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства.

Слушною є думка Л. Савченко [13] щодо побудови системи фінансового моніторингу на підприємстві, яка передбачає реалізацію певних етапів (рис.).

Рис. Структурно-логічна послідовність побудови системи фінансового моніторингу на підприємстві*

Складено за джерелом 13.

Перший етап передбачає формування системи інформаційного забезпечення, яке має містити інформаційні показники, що характеризують і внутрішнє, і зовнішнє фінансове середовище функціонування підприємства, тобто формується «інформаційне поле», яке дозволяє виокремлювати і розраховувати необхідні підконтрольні показники, створює базу для оцінки відхилень на подальших етапах моніторингу.

Другий етап – це вибір і формування системи підконтрольних показників та їх диференціація за періодами. Зважаючи на тлумачення фінансового моніторингу як системи підтримки фінансового планування, що спрямована на реалізацію розроблених фінансових планів і досягнення стратегічних цілей фінансового розвитку підприємства, – диференціація періодів моніторингу повинна відповідати тривірневій системі планування, яка містить стратегічний, поточний та оперативний фінансові плани.

Отож у межах цього етапу доцільно виділити три рівні моніторингу: стратегічний, поточний та оперативний, що відповідає сучасному підходу до фінансового планування та концепції стратегічного управління підприємством.

У зв'язку з цим важливою частиною роботи в межах цього етапу є обґрунтування підконтрольних показників для кожної з підсистем моніторингу.

Слід зазначити, що такий вибір індивідуальний для кожного підприємства і визначається особливостями діяльності та управління на підприємстві, стратегічними цілями його розвитку.

Зважаючи на сучасні підходи до управління підприємством [8], процес формування переліку підконтрольних показників зорієнтований на стратегічні цілі фінансового розвитку.

Система показників, що підлягає стратегічному фінансовому моніторингу, узгоджується зі стратегічною картою розвитку підприємства та індикаторами, які входять у збалансовану систему показників за фінансовою складовою.

Обґрунтування показників поточного та оперативного фінансового моніторингу здійснюється в процесі каскадування стратегічних цілей фінансового розвитку: обираються фінансові показники, які є підтримуючими відносно стратегічних фінансових індикаторів.

Доцільно визначити найбільш придатні фінансові показники, які можуть належати до складу підконтрольних на різних рівнях системи фінансового моніторингу. Такий перелік наведено в таблиці у контексті загальної характеристики тривірневої системи фінансового моніторингу.

Таблиця

Характеристика трирівневої системи фінансового моніторингу на підприємстві

Підсистеми фінансового моніторингу підприємства	Стратегічний моніторинг	Поточний моніторинг	Оперативний моніторинг
Характеристика підсистем	Відстеження «стратегічних» показників фінансового стану підприємства, ідентифікація дотримання стратегічного вектора розвитку та актуалізація цілей фінансового розвитку й методів управління	Відстеження «поточних» показників фінансового стану підприємства, оцінка можливостей досягнення стратегічних цілей	Відстеження «оперативних» показників фінансового стану підприємства, оцінка стандартів платоспроможності і фінансової стійкості
Контрольний період	Рік	Квартал	Місяць
Система підконтрольних показників	– EVA; – коефіцієнт фінансової рентабельності; – коефіцієнт економічної рентабельності; – WACC; – ринкова ціна акції (для АТ); – темп зростання EBITDA; – темп зростання чистого грошового потоку.	– коефіцієнт поточної ліквідності; – коефіцієнт фінансової автономії; – коефіцієнт оборотності активів; – довжина операційного циклу; – коефіцієнт якості чистого грошового потоку; – рівень маржинального доходу; – рентабельність обороту.	– виручка від реалізації продукції; – темп росту виручки від реалізації продукції; – постійні витрати; – рівень змінних витрат; – EBIT; – чистий прибуток; – обсяг позитивного грошового потоку; – обсяг від'ємного грошового потоку; – період інкасації дебіторської заборгованості; – період погашення кредиторської заборгованості.

Стратегічний фінансовий моніторинг дозволяє керівництву визначити відхилення в розвитку підприємства в стратегічному масштабі, їх вплив на можливість досягнення цілей діяльності підприємства, тобто осягнути та усвідомити життєздатність гіпотез, що становлять основу стратегічного фінансового плану підприємства.

Стратегічний моніторинг зорієнтований на довгостроковий часовий горизонт (більше 1 року), а в контексті управління фінансовою діяльністю здійснюється за підсумками року. Систему інформаційного забезпечення стратегічного фінансового моніторингу на підприємстві становлять:

- стратегічний план розвитку підприємства;
- стратегічна карта розвитку підприємства;
- збалансована система показників за фінансовою складовою.

Поточний (тактичний) фінансовий моніторинг підприємства проводиться поквартально і дозволяє керівництву впевнитись, що квартальний прогноз фінансових показників забезпечує виконання планів діяльності підприємства на певний період і узгоджується зі стратегічними цілями підприємства.

Тобто метою поточного фінансового моніторингу є відстеження взаємозв'язку та взаємоузгодженості між квартальними планами діяльності підприємства (планом продажу, планом витрат, планом фінансової діяльності тощо) та стратегічними цілями управління фінансовою діяльністю підприємства. Цей рівень моніторингу дозволяє виявляти та фіксувати визначальні фактори успіху реалізації стратегії фінансового розвитку підприємства, ідентифікуючи причини ускладнень та відхилень.

Інформаційним забезпеченням поточного фінансового моніторингу на підприємстві є поточний фінансовий план підприємства, фінансовий звіт (складений у межах управлінського обліку).

Оперативний фінансовий моніторинг передбачає щоденне контролювання витратків, надходження та запасів фінансових ресурсів у процесі здійснення конкретних форм фінансової діяльності, що дозволяє керівництву впевнитись у виконанні поточних завдань управління, їх просуванні згідно з встановленими нормами та правилами, підтримуючи при цьому необхідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Ідея оперативного фінансового моніторингу на підприємстві випливає з мети щоденного управління фінансовим станом, яке, на думку Ж. П. Маркілі, полягає в «прискоренні або відстроченні надходження та витратків таким чином, щоб, не порушуючи взятих на себе зобов'язань, надлишки грошових коштів приносили б фінансові доходи, а дефіцит був профінансований з найменшими витратами. Сукупність таких операцій повинна супроводжуватися найбільш незначними, наскільки це можливо, адміністративними витратами» [9].

Мета оперативного моніторингу – створити систему керування досягненням поточних цілей підприємства, а також ухвалити своєчасні

рішення з оптимізації співвідношення витрати – прибуток. Інформаційним забезпеченням оперативного моніторингу є бюджет грошових коштів, який застосовується водночас і як інструмент контролю.

На наступних трьох етапах побудови системи фінансового моніторингу (етапи 3–5) здійснюється формування внутрішньої документації (звітності), яка висвітлює масштаби і причини відхилень, місця їх виникнення та відповідальних за їх появу, що фіксується у відповідних протоколах.

Шостий етап побудови фінансового моніторингу на підприємстві полягає в прийнятті управлінських рішень за результатами фінансового моніторингу. Ці рішення диференціюються залежно від масштабів та причин відхилень і можуть втілюватися як в оперативному регулюванні грошового обороту (при несуттєвих відхиленнях, які виявлені в межах оперативного моніторингу), так і в коригуванні фінансових цілей, методів та окремих бізнес-процесів управління фінансами (при стратегічних відхиленнях, що генеруються ззовні).

Висновки. Отже, українська система фінансового моніторингу, порівняно зі зарубіжними аналогами, не тільки отримує інформацію, а й сама проводить фінансові розслідування. Її діяльність спрямована на захист державних інтересів, забезпечення адекватної ділової атмосфери в економіці, зокрема функціонування бізнесу в законному режимі, а також на збереження значних обсягів конфіденційної фінансової інформації.

Окрім цього, в сучасних умовах функціонування підприємств фінансовий моніторинг варто розглядати як інструмент активного управління, який уможливує більш високий рівень гнучкості й адаптивності фінансового планування, утворює механізм швидкого реагування на внутрішні та зовнішні зміни, а також формує ефективні умови задля забезпечення економічної безпеки підприємств.

---

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.

2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: підручник / И. А. Бланк. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: ОМЕГА-Л, 2011. – 656 с.

3. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 2001. – 635 с.

4. Галицин В. К. Системы мониторинга / В. К. Галицин. – К.: КНЭУ, 2000. – 231 с.

5. Дем'яненко М. Я. Фінансовий словник-довідник / М. Я. Дем'яненко. – К.: ІАЕУ ААН, 2003. – 613с.

6. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.

7. Калюх Ю. Удосконалення управління підприємствами на основі нової системи моніторингу фінансово-економічної інформації та глибокого аналізу господарської діяльності / Ю. Калюх, С. Астистов, Л. Новикова // Вісник Української Академії державного управління. – 2001. – № 15. – С. 249–257.

8. Каплан Р. Стратегическое единство: создание синергии организации с помощью сбалансированной системы показателей / Р. Каплан, Д. Нортон. – М.: Вильямс, 2006. – 384 с.

9. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками / Л.О. Лігоненко, Г. В. Ситник. – К.: КНТЕУ, 2005. – 289 с.

10. Мозенков О. В. Системи фінансового моніторингу. Методологія проектування: монографія / О. В. Мозенков. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 152 с.

11. Москаленко Н. В. Банківська система України у контексті боротьби з відмиванням незаконних доходів / Н. В. Москаленко // Соціально-економічні дослідження в перехідний період: зб. наук. пр. – 2007. – Вип. 2 (64). – С. 12–14.

12. Москаленко Н. В. Фінансовий моніторинг як інструмент економічної безпеки / Н. В. Москаленко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2009. – Вип. 1 – С. 1–7.

13. Савченко Л. А. Правові основи фінансового контролю: навч. посібник / Л. А. Савченко. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 504 с.

14. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В. П. Савчук. – К.: Максимум, 2006. – 884 с.

Мельник С. И., Лысый Ю. В., Гирович В. И. Финансовый мониторинг в системе обеспечения экономической безопасности предприятия

Охарактеризовано фінансовий моніторинг в системі забезпечення економічної безпеки підприємства. Виявлено, що українська система фінансового моніторингу, в отличие от зарубешных аналогов, обладает значительно большими полномочиями – не только получает информацию, но и сама проводит фінансові дослідження.

Отмечено, что подходы к разработке системы мониторинга и его фінансової компоненти сосредоточены преимущественно на информационной и контрольной функциях мониторинга и его почти не рассматривают в качестве активного инструмента управления.

Определено, что в современных условиях функционирования в фінансовом моніторингу целесообразно видеть инструмент активного управления, который позволяет обеспечивать более высокий уровень гибкости и адаптивности фінансового планирования, формирует механизм быстрого реагирования на внутренние и внешние изменения, а также создает эффективные условия для обеспечения экономической безопасности предприятий.

Ключевые слова: «отмывание» денег, фінансовий моніторинг, управління, угрозы, система, економічна безпека.

Melnyk S.I., Lysyi Yu.V., Herovych V.I. Financial monitoring in the system of ensuring enterprise economic security

The financial monitoring in the system of ensuring enterprise economic security is characterized in the article. It is shown that the Ukrainian system of financial monitoring, unlike its foreign analogues, is endowed with considerably greater powers – it does not only receive information, but also carries out the financial investigation. Therefore, its activity aimed at the protection of state interests, must ensure normal business atmosphere in the economy, while allowing businesses to operate in a legal mode and also must ensure privacy of financial information, a significant amount of which it owns.

It is indicated that approaches to outlining monitoring system and its financial components, focus mainly on informational and control monitoring functions and almost do not consider it as an active management tool. It is determined that in modern conditions of functioning financial monitoring should be considered as a tool of active management, which ensures a higher level of flexibility and adaptability of financial planning, creates a mechanism for rapid response to internal and external changes and creates effective conditions for ensuring enterprise economic security.

The authors characterize the construction of a system of financial monitoring in the enterprise, through the implementation of the following stages, namely formation of the system of information provision of financial monitoring; selection and formation of a system of accountable indicators and their differentiation according to the periods; formation of reports (protocols) on the results of financial monitoring; assessment of the rate of deviations of actual indicators from the planned; identification of the causes of deviations and responsible persons; making decisions based on the results of detected deviations.

Key words: money «laundering», financial monitoring, management, threats, system, economic security.

Стаття надійшла 6 квітня 2016 р.

УДК 339.56

**Н. Я. Михаліцька,
М. Т. Бець**

**ТЕНДЕНЦІЇ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ**

Здійснено аналіз сучасних підходів до оцінювання рівня зовнішньоекономічної безпеки країни. Досліджено ступінь діючих та ймовірних загроз зовнішньоекономічній безпеці. Охарактеризовано сучасну зовнішньоторговельну сферу України та її взаємозв'язок з зовнішньоекономічною безпекою держави.